

► *Kitap Kritiği / Review Article*

Yetkin Karaoğlu, Japon Yeni Dini Hareketleri Tanımı, Dini-Fenomenolojik Tarihi, Ortaya Çıkış Nedenleri ve Karakteristik Özellikleri (Ankara: Eskiyei Yayınları, 2023)

Fatma TUNCER

ORCID: 0009-0006-2168-5696 | ROR ID: 045hgzm75 | 224269001007@ogr.selcuk.edu.tr

Yüksek Lisans Öğrencisi., Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı / Postgraduate, Selçuk University, Faculty of Social Sciences, Department of Philosophy and Religion, Konya, Türkiye

Gönderim / Received: 01.02.2025 | Kabul / Accepted: 26.03.2025 | Yayın / Published: 30.04.2025

Atıf: Tuncer, Fatma, "Yetkin Karaoğlu, Japon Yeni Dini Hareketleri Tanımı, Dini-Fenomenolojik Tarihi, Ortaya Çıkış Nedenleri ve Karakteristik Özellikleri (Ankara: Eskiyei Yayınları, 2023)". *Dinler Tarihi 2/1 (2025)*: 47-56.

Öz: Bu çalışma "Japon Yeni Dini Hareketleri Tanımı, Dini Fenomenolojik Tarihi, Ortaya Çıkış Nedenleri ve Karakteristik Özellikleri" adlı eserin incelemesini konu edinmektedir. Japon Yeni Dini Hareketler (YDH) diğer bölgelerdeki YDH'lerle kıyaslandığında ortaya çıkış sebepleri, karakteristik özellikleri açısından ayrı bir kıymete sahiptir. Bölgenin dünya çapındaki sosyo-dini etkisi de bu değeri artırmaktadır. YDH'ler ülkemizde özellikle son çeyrek asırda üzerinde sıklıkla konuşulan ve yazılan konulardan biri haline gelmiştir. Eserde genel olarak YDH'ler üzerinde çalışmalar mevcut olsa da özelde Japon YDH'lerini anlatan yeterli çalışma bulunmamasına dikkat çekilmektedir. Eser Karaoğlu'nun 2022'de tamamladığı doktora tezi olan "Japon Yeni Dini Hareketi Omotô" adlı çalışmasının bir kısmından oluşmaktadır. Japonca kavramların yazımında Romaji transkriptine uygun olarak sesli harflerin yazımında üzerine düz bir çizgi çizilmesi yöntemi esas alınmıştır. Japonya'da ortaya çıkan YDH'ler dönemlere ayrılarak birçok farklı yönden ele alınmıştır. Yazarın İngilizce ve Japonca bilmesi birincil kaynaklara ulaşmasını kolaylaştırmış, özgün bir eser ortaya çıkmıştır. Bu da eserin güçlü yönlerinden bir tanesidir. Alanda yeni akademik çalışmalara zemin hazırlaması amaçlanmaktadır. Eser, akademik bir çalışma olsa da oldukça akıcı ve anlaşılır bir dille yazılmıştır. Sadece dinler tarihi değil diğer disiplinlerin de kullanacağı bir çalışma niteliğindedir. Eser, Japon YDH'lerini bölgesel ve bütüncül bakış açısıyla bizlere sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Yeni Dini Hareketler, Japon Yeni Dini Hareketleri, Fenomenoloji, Karizmatik Lider.

Yetkin Karaoğlu, *Japanese New Religious Movements, Definitions, Religious Phenomenological History, Reasons for Their Emergence and Characteristic Features* (Ankara: Eskiyei Yayınları, 2023)

Cite as: Tuncer, Fatma, "Yetkin Karaoğlu, "Japanese New Religious Movements, Definitions, Religious Phenomenological History, Reasons for Their Emergence and Characteristic Features (Ankara: Eskiyei Yayınları, 2023)". *Dinler Tarihi* 2/1 (2025): 55-64.

Abstract: This study is about the analysis of the work titled "Definition of Japanese New Religious Movements, Religious Phenomenological History, Reasons for Their Emergence and Characteristic Features". Japanese New Religious Movements (NRM) have a special value in terms of their reasons for emergence and characteristic features when compared to NRM's in other regions. The socio-religious influence of the region on a global scale also increases at this value. New Religious Movements (NRM) have become one of the frequently talked and written topics in our country, especially in the last quarter century. In related work draws attention to the fact that although there are studies on NRMs in general, there are not enough studies on Japanese New Religious Movements in particular. The work consists of a part of Yetkin Karaoğlu's doctoral thesis titled "Japanese New Religious Movement Omoto", which he completed in 2022. The method of drawing a straight line over the vowel in accordance with the Romaji transcription was used as the basis for writing the expressions. NRMs that emerged in Japan have been divided into periods and discussed from many different perspectives. The author's knowledge of English and Japanese made it easier for him to access primary sources, resulting in an original work. This is one of the strengths of the work. It is aimed to prepare the ground for new academic studies in the field. Although the work is an academic study, it is written in a very fluent and understandable language. It is a study that will be used not only by the history of religions but also by other disciplines. The work presents Japanese NRMs from a regional and holistic perspective.

Keywords: History of Religions, New Religious Movements, Japanese New Religious Movements, Phenomenology, Charismatic Leader.

Değerlendirme / Review	:	Çift taraflı kör hakemlik, dış bağımsız / <i>Double-blind, external independent.</i>
Etik Beyan / Ethical Declaration	:	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur. / <i>Ethical principles were followed during the preparation of this study.</i>
Etik Bildirim / Complaints	:	dinlertarihi@asbu.edu.tr
Benzerlik Taraması / Similarity Check	:	Ithenticate
Çıkar Çatışması / Conflict of Interest	:	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir. / <i>The Author declares that there is no conflict of interest.</i>
Finansman / Grant Support	:	Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır. / <i>No funds, grants, or other support was received.</i>
Lisans / Licence	:	CC BY-NC 4.0

Giriş

Din, modern dönemde modası geçmiş bir kavram gibi görünse de aslında insanlık tarihi kadar eski bir tarihe sahiptir.¹ İnsanın olduğu her yerde din de yanı başındadır.² İnsanoğlunu yalnız bırakmayan din fenomenini tam olarak anlayabilmek için kadim dinler gibi YDH'lerin de incelenmesi gerekmektedir. Bizce YDH'ler, geçmişten beri var olan dinin gelecekte de var olacağının ifadesi olmaktadır. YDH'lerin ilk ortaya çıkmaya başladıkları tarih 1950 ve sonrası olarak genel kabul görmektedir. Bu hareketler inanç ve ritüelleri, farklı yaşam tarzları, bölgedeki ana akım dine göre dinamik yapısı, sıra dışı uygulamalarıyla dikkatleri üzerlerine çekmeyi başarmışlardır. Genelde YDH özelde Japon YDH'leri dünyada ve ülkemizde artan bir akademik ilgiye sahiptir. Dr. Öğr. Üyesi Yetkin Karaoğlu'nun kaleme aldığı bu eser Eskiyei Yayınları tarafından 2023'te Ankara'da yayımlanan ve 147 sayfadan oluşan eserin ilk baskısıdır. İlgili eser bizlere Japon YDH'lerini bölgesel olarak inceleme ve öğrenme fırsatı sunmaktadır. Japon YDH'leri teolojik ve akademik olarak nasıl tanımlanmaktadır? Japon YDH'lerinin geçirdiği sosyo-dini süreçler nelerdir? Ortaya çıkmalarına neden olan psikolojik, sosyolojik gerekçeler nelerdir? Japon YDH'lerinin karizmatik liderlik özellikleri, stratejileri nelerdir? Bu ve benzeri sorulara cevap aranmaktadır.

Karaoğlu çalışmanın giriş bölümünde dünyada Japon YDH'leri üzerinde (1971-2020) yılları arasında yapılmış çalışmaları listelemektedir. Aynı şekilde ülkemizde de genel olarak YDH üzerinde (2018-2023) yılları arasında yapılan çalışmaların isimleri okuyucuya sunulmaktadır. Yazar bu çalışmaların çoğunun konuyu genel olarak tematik bakış açısıyla ele aldıklarını ifade etmektedir. Bundan dolayı Japon YDH'leri hakkında bütüncül, kapsamlı bir çalışmayla bu alandaki akademik çalışmalara zemin oluşturmayı hedeflemektedir. Kitap önsöz ve girişten sonra dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm tanımlamalar, ikinci bölüm dini- fenomenolojik tarihi, üçüncü bölüm ortaya çıkış nedenleri ve dördüncü bölüm karakteristik özellikleri hakkında bilgi vermektedir. Bu dört ana bölüm dışında 27 alt başlık bulunmaktadır.

Küresel ve yeni bir olgu olarak karşımıza çıkan YDH'ler farklı kavramlarla isimlendirilmişlerdir. "Kült", "zararlı örgütler", "yeni dinler" gibi isimlendirmeler mevcuttur.³ İngiliz sosyolog Eileen Barker tarafından bir üst kavram olarak "Yeni Dini Hareketler" kavramı kullanılmıştır (s. 19). Kitabın birinci bölümünde YDH'lerin tanımlamalarından bahsedilmektedir. Sosyolog Numajiri Masayuki'nin işaret ettiği gibi

¹ Aydın Mahmut, *Ana Hatlarıyla Dinler Tarihi* (İstanbul: Ensar, 2022), 18.

² Haviland A Willand, *Kültürel Antropoloji*, çev. İnaç Hüsametdin, Çiftçi Seda (İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2002), 410.

³ Kirman Mehmet Ali, *Nedenleri Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Turan Süleyman, Sancar Faruk (İstanbul: Okur Akademi, 2018), 14.

Japonya'nın dini tarihi sürecini göz önünde bulundurarak bir tanımlama yoluna gidilmiştir. Teolojik ve akademik olarak iki farklı tanımlama yapılmıştır. Teolojik tanımlamalarda genellikle YDH'lerin olumsuz yönleri vurgulanarak "Sapkın Kült", "Yarı Din", "Heretik-Zararlı Din" gibi ifadeler kullanılmıştır. Teoloji tanımlamaları ise çocukları YDH'ye üye olan aileler, medya mensupları ya da diğer din ve dini hareket üyeleri tarafından subjektif anlamlar verilerek kullanılmıştır.⁴ Japonya'da 1970 senesinden itibaren YDH'lerle ilgili din eğitimcileri tarafından bilimsel araştırmalar başlatılmıştır. Bu tarihten sonra Japon akademisinde "Yeni Din", "Halk Dini" anlamlarına gelen terimler kullanılmaya başlanmıştır. Japon YDH'leri için Japon akademisyenlerce ortak bir kullanım tercih edilmiş, genel bir üst kavram olarak Japon YDH'ler "Yeni Dinler" anlamına gelen "Shinshūkyō" olarak adlandırılmıştır' (s. 32).

İkinci bölüm Japonya'nın dini-fenomenolojik tarihinin ele alındığı bölümdür. İlk olarak 1600-2000 yılları arası dönemsel olarak incelenmiştir. Başlangıç tarihi 1603 olan Edo Dönemi yaklaşık 200 yıl devam etmiştir. Ülkeye birkaç istisna dışında giriş ve çıkışların yasaklandığı izolasyon dönemidir.⁵ 1603'ten 1868'e kadar devam eden bu süreç "kapalı dönem" olarak da isimlendirilmiştir. Bir üst hanedana bağlı yerel yönetimlerden oluşan dönem aslında modernleşmenin temellerini atmıştır. Edo Dönemi dini, sosyo- politik olarak Şintoizm, Budizm ve Hristiyanlığın sırayla geliştiği bir evre olmuştur. Kendi içinde tekrar ikiye ayrılan 200 yıllık süreç aslında 1800'lere kadar devam eder ve bu dönem Erken Edo Dönemi olarak isimlendirilir. Bu süreçte birlik ve beraberlik girişimleriyle halka yaklaşan Nichiren Budizm'i bir devlet dini gibi algılanmıştır. Şintoizm, geleneksel Japon dini olsa da Budizm'in halk üzerinde etkisini engelleyememiştir. Budizm'in güçlü etkisiyle Şintoist- Budist bir anlayış oluşmuştur. Yaklaşık 80 yıl sürecek olan Geç Edo Döneminde ise Şintoizm'den etkilenen Japon YDH'ler ortaya çıkacaktır. Yeni oluşan hareketler içerisinde Tenrikyō ve Konkōkyō sayılabilir. Bu hareketler dönemin sosyo-ekonomik, psikolojik durumuyla ilgili bilgiler barındırmaktadır. "Köylü hareketleri" olarak da isimlendirilen bu dini hareketler kırsal kesimlerde oluşmuş ve yoğun olarak Şintoizm inançlarını taşımaktadır. Bu hareketlerde "kutsal olma", "kutsal tarafından ele geçirilme" ya da "şamanistik ritüeller" dikkat çekmektedir (s.33-44).

Modernleşme ve yeniliklerin gerçekleştiği Japon tarihi için dönüm noktası olan süreç ise Meiji Dönemi (1868- 1912)'dir. Bu dönemde batılı olmayan bir devletin batılı bir imparatorluğu mağlup ettiği önemli bir savaş galibiyeti vardır. Artık Japonya tüm dünyada askeri, siyasi bir güç olmaya bunun için koloniler oluşturmaya başlamıştır. Erken Meiji Dönemi YDH'ler için denetim ve kısıtlamaların bulunduğu siyasi bir

⁴ Turan Süleyman, *Abusionem Yeni Dini Hareketlerin İstismar Dünyası* (İstanbul: Okur Akademi, 2022), 21,23.

⁵ Hülya Derya, "Almanya ve Japonya'nın Sanayileşme Sürecinde Korumacı Politikaların Önemi", *Akademik Bakış Dergisi* 48. sayı (2015), 104.

dönemdir. Japonya’da YDH’lerin etkisini denetlemek için devlet bu hareketleri “Şinto Mezhepleri” olarak isimlendirmiştir (s.41). Aslında bu uygulamayla hükümet kendi denetimleri dışında oluşan mezhep, hareket gibi oluşumların varlığını kabul etmeyeceğini ilan etmiştir. Nitekim 1900’den sonra “Şintoizm’in 13 mezhebi” olarak isimlendirilen YDH dışındaki grupların ritüelleri yasaklanmıştır. Geç Meiji Dönemi ise YDH’ler için oldukça önemlidir. Bilakis YDH’lerin büyük çoğunluğu bu dönemde kurulmuştur. Neden bu dönemde kurulduklarının cevabını bulduğumuz bölümde ayrıca yıllara göre YDH’lerin dağılımını gösteren tablolardan da sayısal verilere ulaşılabilir (s.44-47). Sayısal verilere örnek olarak 1930-1935 yılları arasında kurulan Japon YDH’lerindeki %100’den fazla artışı gösterebiliriz. Bu beş yıl içerisinde her yıl ortalama 205; her ay ise 17 Japon YDH resmiyet başvurusunda bulunmaktadır (s.59).

Japonya’nın dini-fenomenolojik tarihini beş ayrı bölümde inceleyen yazar, Taishō, Shōwa Dönemlerini de sosyo-kültürel, siyasal gelişmelerle birlikte anlatıyor. Meiji Döneminden sonra bu iki dönemde hükümetle YDH arası yaşanan gerilim ve baskı, hükümetin sosyo-politik tutumlarıyla detaylandırılıyor. Modern Dönem (1947-2000) olarak isimlendirilen süreç ise kendi içerisinde değişim ve gelişim, yükseliş ve etkinlik, radikallik ve şiddet eğilimi şeklinde üçe ayrılmaktadır. Değişim Gelişim Dönemine “1947 Anayasası” damgasını vurmaktadır. Bu anayasa din özgürlüğü ile ilgili önemli maddeler barındırmaktadır. 1958’de Japon YDH’lerinin üye sayısı 18 milyon olarak ifade edilmektedir (s.61-67). Ancak bazı Japon YDH’lerin isimlerinin terörle anılmaya başlaması, hükümete saygısızlık ve silahlı direniş gibi sebepler bu hareketler için tekrar kısıtlama, tedbir kararları alınmasına sebep olmuştur.

Eserin üçüncü bölümü Japon YDH’lerin ortaya çıkış sebeplerini irdelemektedir. YDH’lerin çıkışına sebep olan psikolojik sebepler arasında oldukça dikkat çekici tespitler bulunmaktadır. Mesela Japon YDH’lerin bayan kurucuların kayınpaladı ya da kocaları tarafından kötülük gördükleri, erkek kurucuların ise hastalık ya da yoksulluk gibi sıkıntılar çektikleri ifade edilmektedir. Bu kişiler yaşadıkları sıkıntılar sonrasında kutsal varlık tarafından ele geçirildikleri veya seçildiklerini anlatmaktadırlar. Kurozumikyō, Tenrikyō, Konkōkyō, Omotō, Aum Shinrikyō gibi Japon YDH’lerinin kurucuları bu şekilde ortak bir geçmişe sahiptirler. Bu hareketlerin ortaya çıkmasında sosyolojik sebepler de yer almaktadır. Japon YDH’leri üzerinde en çok kriz dönemlerinin mi yoksa refah dönemlerinin mi daha etkili olduğu irdelenmiştir. Bu alanda inceleme yapan Japon sosyologların görüşlerine başvurulmuştur. Her iki görüşü de destekleyecek oldukça fazla sebep sıralanabilir. Mesela refah döneminde insanların sosyo-ekonomik açıdan rahat olmaları, insanların birbirleriyle iletişimlerinin zayıflaması, anlam arayışına girilmesi, bireysellik ilk olarak akla gelenlerdir. Bununla birlikte teknolojinin gelişmesi, zihinsel gelişim ve şifa uygulamalarının hızla yayılmasına sebep olmuş ve YDH’lere yönelim artmıştır. Aynı şekilde kriz döneminde de işsizlik, fakirlik, sefalet, iflas, intihar gibi pek çok sebep zikredilmiştir. Japonya 2.

Dünya Savaşı'ndan yenik çıkmıştır. Ülkede yaşanan kıtlık, güven ortamını sarsmış insanlar hem ekonomik hem dini-kültürel olarak etkilenmiştir. Bu süreç manevi boşluk oluşturmuş ve çözüm YDH'de aranmıştır. Aslında refah dönemi de kriz dönemi de Japon YDH'lerini beslemiştir (s. 81-100).

Kitabın dördüncü bölümünde Japon YDH'lerinin karakteristik özellikleri incelenmiştir. Tüm dünyadaki YDH'lerde ortak özellikler olsa da Japon YDH'lerin içinde doğdukları kültürün etkisiyle Japonya'daki hareketleri diğer dini hareketlerden farklı değerlendirmek gerektiği ifade edilmektedir. Japon YDH'ler bağımsız bir din kuruluşu şeklinde resmen tanınmaktadır. Japonya'da oluşan bu hareketlerin oldukça dikkat çekici özelliklerinden biri de tek bir tanrı ve onun öğretilerine yapılan vurgudur. Bu vurgu “dünyayı değiştirmek” için yapılan misyonerlik çalışmalarını hızlandırmıştır. Kurucuları “Yaşayan Kami” olarak kabul edilen bu hareketler, toplum yapılanmasında önemli faktörlerin başında gelmektedir (s.102). Karizmatik lider başlığıyla bu konu farklı yönleriyle ele alınmaktadır.

Japonya'da oluşan YDH'lerin ortak özelliklerini tespit etmek için birçok akademisyen bir araya gelerek toplam 12 maddelik bir çalışma oluşturulmuştur. Bu maddeler Japonya'da oluşan YDH'lerin karakteristik özelliklerini içermektedir. Dini hareketleri anlayabilmek adına bu maddelerin her biri ayrı öneme sahiptir. Çalışmanın genel hatları şu şekildedir. Dini hareketlerin kurucuları ile ilgili maddelerden, dini hareket liderlerinin aslında sadece lider değil aynı zamanda “kurtarıcı” da oldukları bilgisine ulaşıyoruz. Liderler çağın kurtarıcısı olarak tanımlanıyorlar. Bu kurtarıcı neredeyse Japon İmparatoru misyonuna denk görülmektedir. Fakat dini liderlerle diğer üyeler arasında ayrıştırıcı bir sınıflandırma reddedilmektedir. Öyle ki kutsal olarak bilinen tören ya da ayin herhangi bir üye tarafından yönetilebilmektedir. Bir başka madde ise Japon dini hareketlerinin senkretik yapıya sahip olmalarıdır. Bu yapıya Sekai Kyusei Kyo güzel bir örnektir. Hareket başlangıçta Şintoist geleneğe sahip olsa da zamanla Budizm'i benimsemiştir.⁶ Bunun sonucu Budist ve Şintoist kişiler yıllarca aynı mabetlerde ibadet etmişlerdir. Ayrıca bir dini harekete üye olan başka bir dini harekete de üye olabilmektedir. Bu dini hareketler kendilerini dünya dinleri şeklinde tanımlasa da Japon kültüründen, şamanistik özelliklerden, atalar kültüründen izler taşırlar. Japon YDH'lerin ortak özelliklerini bildiren on iki maddenin sonuncusu da bu hareketlerin inanç vurgusuyla, bireysel iyileşmeyi önlemesidir (s.103-105). Tüm karakteristik özellikler madde madde detayları ve açıklamalarıyla okuyucuya sunulmaktadır.

Tarih boyunca toplumsal krizler çoğunlukla yeni oluşumları da beraberinde getirmişlerdir. Kriz ortamları karizmatik liderler tarafından fırsata çevrilerek yeni hareketler, yeni akımlar meydana gelmiştir. Genellikle içlerinden çıktıkları ana akım dini inançtan farklı söylemlere sahip olan bu hareketler güçlerini büyük ölçüde

⁶ Şenavcu Halil İbrahim, “Sekai Kyusei Kyo”, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi*, ed. Süleyman Turan - Emine Battal, Okur Akademi Teoloji, 47 7 (İstanbul: Okur Akademi, 2020), 469.

liderlerinden alırlar. Bu liderler hangi inanca bağlı olduklarına göre değişen ama o dinin kutsalı olan şahsiyetlerle ilişkilendirilirler. Bu şahsiyet bazen Buda bazen İsa Mesih ya da Konfüçyüs olabilir (s.103). Doğaüstü güçlere sahip olan bu liderlerin tanrı tarafından seçildiği düşüncesi hâkimdir. Bu liderler genellikle hareketin kurucusudur. Cinsiyet değişkenlik gösterse de kadınların karizmatik liderlikleri sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Yönetim ve liderlik tek kişide birleşebileceği gibi iki farklı kişi de olabilmektedir. Bu konunu daha iyi anlaşılması için karizmatik liderlik “Kurucu Liderlik” ve “Manevi Liderlik” olarak iki alt başlıkta incelenmiştir.

Kurucu liderler Japon YDH’lerinde “Yaşayan Tanrı”, “Kurtarıcı”, “Peygamber” gibi isimler alırlar. Nitekim Japonya’nın en önemli dini hareketlerinden olan Ômoto’nun lideri de kendisini tanrı tarafından seçilen peygamber olarak ilan etmektedir.⁷ Bu isimlerle kurucu liderin, kutsalla iletişim kurduğu anlatılmak istenmektedir. Kutsalla profan yani kutsal olmayan arasındaki iletişimi sağladıklarına ve kutsaldan işaretler aldıklarına inanılır.⁸ Şamanlarla, kurucu liderler arasındaki en bariz fark ise Şamanların kısa bir süre kutsalla ilişki kurmalarıdır. Kurucu liderlerin kutsalla ilişkisi daha sürekli. Hatta kurucu liderler kendilerini kami tarafından ele geçirilip geri dönen kami olarak da tanımlamışlardır. Bu vasıflarından dolayı insanları iyileştirme gücüne de sahiptirler. Tüm bu özelliklere sahip olan kurucu liderlerin öldükten sonra mezarları kutsal kabul edilmiştir. Bu mezarlar takipçileri tarafından sanki bir hac merkezi gibi ziyaret edilmiş yani kutsallaştırılmıştır. Kurucu liderin vefatından sonra yerine geçen lider manevi lider olarak isimlendirilmektedir. Genellikle kurucu liderin soyundan gelir. Kutsal öğretilerin açıklayıcısı olarak tanındıkları için belli bir karizmaya da sahiptirler. Manevi liderde cinsiyet değişse de çoğunlukla kadınlardan oluşmaktadır. Çünkü kadınlar daha hassas, sezgi sahibidir ve manevi yetkinliğe de sahiptirler (s.106-114).

Japon YDH’leri Modern Dönem sonrasında toplum merkezli değil birey merkezli çalışmalara öncelik vermeye başlamıştır. Yaşanan savaş sonrasında psikolojik tedavi, kültürel uyum, manevi iyileşme gibi söylemler artmıştır. Toplumsal refahtan ziyade birey, bireyin maneviyatı ve onun kurtuluşu esas alınmıştır. İnsanların bu Modern Dönemdeki birey odaklı manevi uygulamaları önemli bir değişime sebep olmuştur. Japonya’da her yıl yayımlanan “Din Yıllığı” adlı resmi verilerde YDH üyelerinin sayısı Japon nüfusundan daha fazla çıkmaktadır. Bu da Japon YDH üyelerinin hoşgörü kapsamında birden fazla dini harekete üye olmalarından kaynaklanmaktadır (s.120). Genel olarak YDH’lere üye olmak için geleneksel dinlerden vazgeçme zorunluluğu

⁷ Bıyık Mustafa, “Yeni Dini Hareketler”, *Dünya Dinleri*, ed. Gündüz Şinasi (İstanbul: Minel Nihal, 2021), 360,362.

⁸ Ayhan Kuşçulu - Yetkin Karaoğlu, “Japonya’da İslam Peygamberi Hz. Muhammed Hakkında Yapılan Çalışmalar (1873-1926): Dinler Tarihi Açısından Değerlendirme”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13/2 (28 Kasım 2022), 315.

yoktur. Hem Şintoist ya da Budist hem de YDH üyesi olunabilmektedir. Üye olmak istemeyenler ise sadece ritüellere katılabilmektedirler. Geleneksel inançtan vazgeçmek zorunlu olmadığı için evlilik törenleri Şinto mabetlerinde cenaze ritüelleri ise Budist tapınaklarda gerçekleşmektedir.⁹

Son olarak Japon YDH'lerinin misyonerlik faaliyetlerine değinen yazar; kurulan hastaneler, mabetler ve okullarda bu faaliyetlerin icra edildiğini ifade etmektedir. Ayrıca kitap, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarıyla da misyonerlik yapılmaktadır. İyileştirme ve gizem uygulamaları harekete üye kazanmak için kullanılan yöntemlerdendir. Fiziksel iyileşme, inanç iyileşmesi gibi söylemler; reenkarnasyon, kaminin ve ruhların iyileştirici gücüne yapılan vurgularla Şintoist, Budist inanç uygulamaları birleştirilerek üye sayılarını artırmışlardır. İyileşmede önce bedenın sonra ruhun iyileşmesine vurgu yapılarak stratejik misyonlarının manevi iyileşme kadar fiziksel iyiliği de öncelediğini vurgulamışlardır. Japon YDH'lerinde manevi, zihinsel iyileşme, kami ve manevi ruhların insana tesiriyle gerçekleşmektedir. Kişinin kamiyi düşünerek ruhunu kötülüklerden koruması gerektiği böylece zihinsel sağlığa ulaşacağı ifade edilmektedir. Japon YDH'leri içerisinde dünyada gerçekleşecek olan toplumsal kurtuluşun vurgusunu yapan dini hareketlerin üye sayısının diğerlerinden oldukça fazla olduğu görülmektedir. Sôka Gakkai, Seichôno İe, Shukyô Mahikari bunlardan bazılarıdır (s.120-126).

Sonuç

Yetkin Karaoğlu tarafından kaleme alınan bu eser Japonya'da ortaya çıkan dini hareketlerin diğer dini hareketlerden farkını da ortak özelliklerini de içinde barındıran aynı zamanda dini- fenomenolojik tarihini, karakteristik özelliklerini de anlatan, amacına uygun bir içeriğe sahiptir. İlgili eserde yaklaşık 30 Japon YDH'nden bahsedilmektedir. Bu isimler: İzumo Oyashirokyô, Ontakekyô, Kurozumikyô, Konkôkyô, Jikkokyô, Shinshûkyô, Shintô Taikyô, Shintô Shuseiha, Shintô Taiseikyô, Shinrikyô, Tenrikyô, Fusokyô, Misogikyô, Kurozumikyô, Nyoraikyô, Honmichi, Ômoto, Sôka Gakkai, Shinyô En, Aum Shinrikyô, Seichô no İe, Kôdô Kyôdan, Shukyô Mahikari, Sekai Kyuseikyo şeklinde sıralanabilir. Japon YDH bunlarla sınırlı değildir ancak tek bir eserde tüm dini hareketlerden bahsetmekte pek mümkün görünmemektedir. Genel olarak düzenli bütüncül bir çalışma olduğunu söylemek mümkündür. Yazar, okuyucuya sistemli şekilde bilgi sunmaktadır. Yazarın bu çalışma öncesi Japonca öğrenmesi, Japonca kaynakların kullanımı kolaylaştırmış, alanda çalışacaklar için zemin hazırlamıştır. Zengin bir kaynakçaya sahiptir. Ancak edinilen

⁹ Şenavcu Halil İbrahim, "Tarihsel Süreç İçerisinde Japon Budizmi: Genel bir Bakış", *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 1 (Haziran 2016), 59.

bilgiler objektif olarak sunulmuş, hermenötik pek kullanılmamıştır. Eser dinler tarihi dışında din sosyoloji, din psikoloji, antropoloji gibi diğer alanlara da kaynaklık edebilecek niteliktedir. Kullanılan dilin sadeliği sebebiyle alana meraklı herkesin istifade edebileceği bir eser niteliğindedir.

Kaynakça

- Aydın Mahmut. *Ana Hatlarıyla Dinler Tarihi*. İstanbul: Ensar, 8. baskı., 2022.
- Bıyık Mustafa. “Yeni Dini Hareketler”. *Dünya Dinleri*. ed. Gündüz Şinasi. İstanbul: Minel Nihal, 6. baskı., 2021.
- Derya, Hülya. “Almanya ve Japonya’nın Sanayileşme Sürecinde Korumacı Politikaların Önemi”. *Akademik Bakış Dergisi* 48. sayı (2015), 97-117.
- Haviland A Willhand. *Kültürel Antropoloji*. çev. İnaç Hüsamettin, Çiftçi Seda. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 1. baskı., 2002.
- Karaoğlu Yetkin. *Japon Yeni Dini Hareketleri Tanımı, Dini-Fenomenolojik Tarihi, Ortaya Çıkış Nedenleri ve Karakteristik Özellikleri*. Ankara: Eskiyei Yayınları, 1. Baskı., 2023.
- Kirman Mehmet Ali. *Nedenleri Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*. ed. Turan Süleyman, Sancar Faruk. İstanbul: Okur Akademi, 1. baskı., 2018.
- Kuşçulu, Ayhan - Karaoğlu, Yetkin. “Japonya’da İslam Peygamberi Hz. Muhammed Hakkında Yapılan Çalışmalar (1873-1926): Dinler Tarihi Açısından Değerlendirme”. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13/2 (28 Kasım 2022), 313-341. <https://doi.org/10.54558/jiss.1176002>
- Şenavcu Halil İbrahim. “Sekai Kyusei Kyo”. *Yeni Dini Harektler Ansiklopedisi*. ed. Süleyman Turan - Emine Battal. Okur Akademi Teoloji, 47 7. İstanbul: Okur Akademi, 1. baskı., 2020.
- Şenavcu Halil İbrahim. “Tarihsel Süreç İçerisinde Japon Budizmi: Genel bir Bakış”. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 1 (Haziran 2016), 4-64.
- Turan Süleyman. *Abusionem Yeni Dini Hareketlerin İstismar Dünyası*. İstanbul: Okur Akademi, 2022.